

EERSTE DEEL

DE GESCHIEDSCHRIJVING BIJ DE KARTUIZERS TE SCHEUT.
EEN BRONNENSTUDIE.

In de geschiedschrijving over Scheut zijn twee onderscheiden perioden waar te nemen : ~~namelijk~~ de middeleeuwse kronieken en het meer recente compilatiewerk uit de XVIIde eeuw.

De drie voornaamste literaire bronnen, waarvan twee tot de middeleeuwen behoren, en een derde in de XVIIde eeuw samengesteld werd, steunen zowel op persoonlijke ervaring als op ^{het} archief dat ~~te~~ de auteurs ter beschikking stond.

(Een ruim deel van dit kloostersarchief wordt ^{thans} bewaard ~~in~~ ~~verschiedene~~ ~~steden~~ te Brussel, ^{te} Wenen en ^{te} Gravenhage. ~~Een kort onderzoek hiervan vormt als het ware de inleiding op de studie van de geschieds-
biografie te Scheut.~~

Het werk van de kartuizerhistorici ^{betreft} ~~zelf omvat~~ de ontwikkeling van het klooster: ^{vanaf} ~~te~~ ~~beginnen~~ met de eerste plannen tot stichting circa 1454 tot de eerste helft van de XVIIde eeuw. ~~Vooreerst~~ besluit ~~een~~ stichtingsverhaal, in 1464. ^{Prior Veet hernam het} ~~het~~ ~~word~~ ~~hernomen~~ in ^{de} ~~de~~ kroniek ^{zijn} ~~begonnen~~ door prior Veet in 1480. Diens opvolgers verhaalden de gebeurtenissen verder tot in 1533.

In de XVIIde eeuw ^{verwerkte} ~~zou~~ de Brusselse kartuizer, Petrus de Wal, deze gegevens ~~verwerken~~, samen met bronnen en archiefmateriaal uit de ganse Nederlandse kartuizerprovincie, tot een historische compilatie die verder reikt dan het Brusselse convent. Deze compilatie ^{getuigt} ~~is~~ ~~trou-~~ wens ~~meer een uiting~~ van de hernieuwde belangstelling voor de orde-geschiedenis, die ^{toen} ~~in~~ ~~deze~~ ~~periode~~ opgang maakte, mede ^{onder stuwring} ~~door de arbeid~~ van monniken uit O.L.Vrouw van Gratie binnen Brussel.

I
~~WENEN~~ HOOFDSTUK : ARCHIVALIA.

§1 Obituaría : het groot en klein Kalendarium. §2 Cartularía en registers.

De kroniekschrijvers en historiografen van het Brussels kartuizerconvent hadden als voornaamste bron een uitgebreid archief ter beschikking. Naast de obituaría en cartularía ^{gebruikte} hadden zij de rekenboeken ~~ander-egen~~ zonder te spreken van het chartarium, dat ~~er~~ heden nog meer dan duizend ~~akten~~ bevat van ^{af} de XIIIde tot de XVIIde eeuw (1).

[Dit archief is voor een belangrijk deel bewaard te Brussel in het Algemeen Rijksarchief (ARA), afdeling kerkelijk archief, onder de nummers 11555 tot 12028 (1). De obituaría berusten te Wenen in de Nationalbibliothek (2) en te Brussel in de handschriftenverzameling van de dienst voor de Adel, afhankelijk van het Ministerie van buitenlandse Zaken (3).]

§1 De Obituaría.

Er bleven voor het Brussels kartuizerklooster twee obituaría bewaard, zo wij het necrologium dat P. de Wal opstelde zonder enig officieel karakter (2). terzij^{de} laten.

1. A. D'HOOP, Inventaire général des archives ecclésiastiques du Brabant, dl IV, 33-59.
~~2. WENEN, Nationalbibliothek, series nova, nr. 12775~~
~~3. BRUSSEL, Dienst voor de adel, hs. 245~~
4. BRUSSEL, Koninkl. bibliotheek, nr. 3886.

Bij de kartuizers noemde men deze dodenboeken meermaals Kalendaria. P. de Wal ^{spreekt} ~~zal ons spreken~~ over een groot en klein Kalendarium. Dit laatste was sinds 1609 in onbruik geraakt : daar stonden de namen in van de afgestorven^{en}, medebroeders en weldoeners, met aanduiding van de jaarlijks toebedeelde ^{veronapering of} ~~gift~~ pitantie, en andere geschenken.

^{De slecht convals} In de Nederlandse kartuizerprovincie werd hieruit voorgelzen tijdens het Colloquium na het Evangelie of de statuten. Deze gewoonte werd bij een visitatie in 1609 afgeschaft. Later (1622) zal men de Anniversaria uit het groot kalender aflezen (1). Hiermede is tevens het bestaan van twee kalendaria in meerdere kartuizerkloosters van de provincia Teutonia verklaard (2) ~~en kunnen wij elk van deze boeken een plaats toewijzen.~~

A. Het groot Kalendarium.

Het groot Obituarium, dat nu te Wenen berust is samengebonden met het Martyrologium Usuardi en de brieven der Apostelen.⁽³⁾ Dit is niet zo ongewoon, vermits na de lezing van het Martyrologium in de Priem, melding wordt gemaakt van de doden. Nochtans ^{maakt} ~~het~~ de nauwgezette sacrista, Jan Tourneur, in de opsomming van boeken, die in de sacristie of kerk bewaard werden, slechts melding maken van het martyrologium en de Apostelbrieven, niet van het dodenregister (4).

1. DE WAL, IV, 45, 1522 : X "In principio Martii P. Prior voluit ut in Colloquio post lectionem Evangelicam vel Statutum legerentur per sacristam nomina eorum qui scribuntur in maiori Calendario domus hñere Anniversaria. Quando veni ad ordinem circa annum 1606 nomina confratrum et benefactorum dumtaxat legebantur ex parvo Calendario ad hoc deputato in quo et pitantie signanter describebantur, quae consuetudo viguit et in aliis domibus Provinciae : sed ab anno 1609 ordinatio P. Serb val servata fuit qui iniunxerat ut lector Martyrologii numeraret ex maiori Calendario post occurrerent illi Septimana anniversaria, numerum, que referret ad P. Priorem qui fratribus inter preces intimaret."

Wfr. Statuta nova, c. XV, n. 4 : de Colloquio post nonam.

nota 2 en 4 volgende blz.

Bij de kartuliers noemde men deze bodenboeken meermaals
 Calendars. P. de Wal gaf ons spraken over een groot en klein Calendars-
 um. Dit laatste was aldaar 1608 in onbruik geraakt: daar stonden de na-
 men in van de afgestorvenen, medebroeders en weldoeners, met aanduiding
 van de jaerlijks toebedeelde ^{toewijding of} ~~aan~~ ^{aan} diensche, en andere geschenken.
 In de Nederlanden kartuliersprovincie werd hieruit voortgezet tijdens
 het Colloquium na het Evangelie of de statuten. Deze gewoonte werd bij
 een visitatie in 1608 afgeschaft. Later (1612) zal men de Anniversaria
 uit het groot kalender aflezen (1). Hiermede is eveneens het bestaan van
 twee kalenders in meerdere kartulierskerki oosters van de provincie Ten-
 tonis verklaard (2). Aan kunnen wij elk van deze boeken een plaats toe-
 wijzen

A. Het groot Calendarsium.

Het groot Calendarsium, dat nu te Wenen berust is samengedon-
 derd het Martyrologium Usardi en de preken der Apostelen. Dit is
 niet zo ongewoon, vermits na de lezing van het Martyrologium in de
 kerk, melding wordt gemaakt van de boden. Nochtans ^{naar} ~~af~~ de nauwgezette
 scripta, Jan Tourneur, in de opsomming van boeken, die in de scriptie
 of kerk bewaard werden, slechts melding maken van het Martyrologium en
 de Apostelpreken, niet van het bodenregister (3).

3. WENEN, Nationaalbibliotheek, series nova 12775.
 Gfr. Statute nova, c. XV, n. 4: de Colloquio post nomen.
 dus referent ad P. Priorum dei fratris inter preses intimas.
 matori Calendarsio post occurrentem illa Scitimus ann.
 val servata fuit qui in unum ut lector Martyrologi
 it et in illis dominus Provincias: sed et
 to in quo et pntialis signantur bodenboeken.
 et benefactorum duxerit. In unum ut lector Martyrologi
 ni. In unum ut lector Martyrologi
 at. In unum ut lector Martyrologi
 loc. In unum ut lector Martyrologi
 I. In unum ut lector Martyrologi

Waarse codex

De ~~Ad. Vind. ser. nov. 12773~~ is een in folio van 170 bladen op perkament in XVIIIde eeuwse band.

De resten van het rood ovaal zegel op f.1 en de stempel van de Fideikommissionsbibliothek duiden erop dat het één van de werken is die na de opheffing van het klooster aan het Fonds héraldique van Beydaels werden toegekend. Het fungeert als nummer één op de inventaris die hierven werd opgemaakt (1). Op 7 Mei 1803 werd het met 94 andere handschriften aan de Keizer Frans II van Oostenrijk overgemaakt voor de vorming van diens bibliotheek (2).

De huidige codex is als volgt verdeeld :

- F.1 - 63 : Martyrologium Usuardi, geschreven volgens de aanduiding op f.63 in 1456 : Anno ~~1456~~ millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto. *domini*
- f.63^v liber Cartusie apud Bruxellam.
- f.64 blanco.
- f.65-137 : Apostelbrieven.
- f.137 orate pro scriptore
- f.138 blanco
- f.139-170: Necrologium.

2. Onder andere te Herne en te Luik. Men kan zich afvragen of het dubbele ~~martyr~~ necrologium te Groenendaal ook daar niet zijn oorsprong vindt. Cfr. M. DYKMANS, L'Obituaire du monastère de Groenendaal, XVI-XLVI

§. DEN HAAG, Kon. Bibl., hs 71 G 25. Inventaris van kerkbenodigdheden, f.187^v : de libris continentibus omnia que in ecclesia, refectorio, capitulo et misse officio leguntur et cantantur : Martirologium conventuale cum epistolis sancti Pauli est ligatum...

1. ARA, Comité de la caisse de religion, nr.71 : Liste des manuscrits trouvés au couvent supprimé des Chartreux à Bruxelles aiant trait à la matière héraldique, p.1 : Martyrologium Usuardi in fol. sur vélin. A la suite se trouve un catalogue des bienfaiteurs cf. *Bylage*

2. BRUSSEL, Dienst voor de adel, hs.290 : M. Beydaels à Vienne, f.128. Geeft een gezegeld bewijs dat de keizer de boeken in ontvangst heeft genomen.

nota 3 f. 63^v

Het is niet uit te maken wie het Martyrologium en de Apostelbrieven heeft geschreven. Het ^{geheel is in eenzelfde} ~~Von~~persoonlijk gotisch boekenschrift ~~is van dezelfde hand~~ eveneens de blauw en rood versierde hoofdletters.

De datering van het martyrologium in 1456 laat geen grote keuze open : immers in dat jaar werd de kartuis te Scheut bewoond door de eerste zes priestermonniken, maar de kroniek wijst aan geen van hen deze codex toe.

~~Bij nader toezicht heeft het ook niet zulk belang om de copiat te kennen.~~ Het is geen uitgebreid necrologium, in ~~deze~~ zin dat de naam gevolgd ~~te~~ ^{worden} door biografische gegevens.

~~Vanaf~~ ^{Vanaf} ~~van~~ de XVde tot de XVIIIde eeuw worden de doden ^{er} genoteerd : de overledenen, die in de ganse orde herdacht werden en bekend gemaakt ^{zijn} ~~wordt~~ door de cartae van de generale kapittels : vandaar de talrijke vreemde vorsten en prelaten, die als weldoeners ingeschreven werden. Daarnaast staan monniken en weldoeners, die naam hebben in de eigen Nederlandse provincie en de anniversaria die in het klooster gevierd worden, van medebroeders, familieleden en van wie ^{zulk} ~~die dienst~~ bij testament bepaalde. ^{Vanaf de XVIIde eeuw worden sporadisch jaartallen aangegeven (1)}

~~De historische waarde echter, mede aan gebrek van vaste jaartallen, die pas sporadisch in de XVIIIde eeuw opkomen, mag dus niet overschet worden (1)~~

B. Het klein Calendarium.

~~Het negende en tiende nummer in het fonds Beydaels, afkomstig van de Brusselse kartuis, was een beschrijving van de pandramen~~

1. Vergeliken met de andere Nederlandse kartuizerobituaria zou men tot een merkwaardige bijdrage kunnen komen om de Nederlandse monniks

van Scheut en een Calendarium Anniversariorum (1). Beiden samengebon-
den vormen nu nummer 245 van de handschriften op de reeds vermelde
dienst van de Adel te Brussel.

Het ^{klein Calendarium} is een codex op papier uit het begin van de XVIde eeuw
~~in~~ quarto-formaat en telt 115 bladen. ⁽²⁾ Op f.1^v wordt de aard aangegeven
van dit register :

" In isto kalenderio ponitur obitus et Anniversaria fratrum
trum parentumque et amicorum ipsorum, Et precipue anniversaria eorum
qui pro ipsis celebrandis aliquos redditus dimiserunt pro pitantia
fratrum, Et obitus illorum qui nichil speciale pro pitantia dimiserunt
sed in aliis benefactores domus fuerunt vel alia de causa domui reddi-
tus aut alia dederunt aut dimiserunt. Et in margine ex opposito annivez-
sarii habentis pitanciam ponitur P id est pitancia."

f.2- 65 : necrologium

f.66 : reliekenlijst

f.67-115 : de inscriptions van de glasramen te Scheut (2)

Uit de opzet, die in de voormelde nota uitgedrukt wordt,
draagt dit necrologium een zeer beperkt karakter : het handelt over
de eigen monniken en weldoeners en zal hun arbeid en giften soms in
korte lijnen optekenen. In dit opzicht echter is het belangrijker dan
het grote dodenregister. Daartegenover ^{werd} ~~blijft het dat~~ het zeer onvol-
ledig bijgehouden ~~wordt~~. Wanneer wij er de hand herkennen van Gerardus
Eligii (3) en P. de Wal, beiden uit de XVIIde eeuw, dan moet dit eerder
toegeschreven worden aan hun persoonlijke pieteit of zin voor het ver-
leden, dan wel aan het officieel karakter van de codex. Immers ^{wij weten} ~~heeft~~
~~lezen wij~~ dat dit klein Calendarium sinds 1609 totaal in onbruik was
gemaakt.

lijsten te herstellen.

1. BRUSSEL, Dienst voor de adel, n. 245.

2. FARA, Com. Caisse de Religion, n. 71 : Liste... : n. 9 ^{en 10. Bijlage} Fenestras Vitrae ^{ble.}
~~preut steterunt in ambitu in Scheut. n. 10 : Calendarium anniversariorum~~
3. Gerardus Eligii ^{schreef} ~~was~~ een necrologische nota ^{over} ~~schrijven voor~~ Balthasar
de Robiano, die hem in de kerkuis had binnengebracht. Petrus de Wal ^{schreef}
hier en daar aanvullen en enkele kritische nota's bijbrengen.

Petrus de Wal heeft het gebezigd in het opstel van zijn Collectaneum en hij preees de vicaris Gaspar van Winghe, die iets over de XVde eeuwse geschiedenis had bekend gemaakt door zijn nota's in dit Calendarium (1).

Practisch werd ~~het~~ slechts een kleine eeuw gebruikt, ^{en} ~~hoeve~~ ^{gaat terug} ~~het teruggeef~~ op vroegere gegevens. Immers de eerste stichters ~~vinden~~ ^{worden er} ~~er en plaats met vermelding van~~ hun persoonlijk verwezenlijkingen ~~vooral~~ ^{met} op stuk van de copistenarbeid. Deze nota's zijn zelfstandig opgesteld en niet afhankelijk van de kroniek. Dikwijls zijn zij uitvoeriger en nauwkeuriger. Evenals het groot Calendarium werd dit dodenregister bijgehouden door de vicari van het convent. Wie het echter inzette is niet met zekerheid te bepalen.

§2 De Cartularia en registers.

~~Waar gesproken wordt over de kroniek van Scheut zal blijken dat naast een eerste boek, de kroniek, een liber secundus en tertius opgemaakt werden (2). Het zijn beide cartularia van het huis. In het liber secundus werden de acten opgetekend in betrekking tot de goederen en inkomsten, in het liber tertius wat in verband stond met de privilegiën (3).~~

~~Hiervoor was~~ ^{werd} In 1457 een register opgemaakt van de titels en renten der zekbroeders. Het is een klein in octavo van 32 folia op perkament (4) en volgens een aanduiding op f. 9^v in 1457 geschreven (5)

1. Cfr. infra. blz 51.
 2. Cfr. infra blz. ~~Wegens de nauwe betrekking tussen de kroniek en de cartularia worden dezen nauwkeuriger besproken in hk II.~~
 3. ARA, kerk.arch., 11589 is Liber secundus ; 11590 liber tertius.
 4. ARA, kerk.arch., 11588/
 5. "Codem isto pertinet domus gratie beate marie iuxta burzellan ordi

in 1487 *Deze stelde toen een*

Dit register werd ~~her~~ hernomen door Jan de Groot, ~~die in 1480 zijn liber~~
~~Cartularium samen (?) dat~~
~~secundus aanving (1). Dat Cartularium nu telt 357 folia op papier in~~
~~telt, met volgende inhoud :~~
quarto. Zijn onderverdeling wordt zelf aangegeven: vooreerst de funda-
 tiegoederen en de nieuwverworven bezittingen; daarop volgt uit oudere
 registers een lijst van inkomsten en van de ligging der domeinen.

De bedoeling van het Cartularium was te voorkomen dat men steeds zou moeten teruggaan op de oorspronkelijke acten, die men soms moeilijk kon terugvinden en die ten andere door het hanteren en gebruiken schade zouden lijden aan het zegel en perkament (2).

De index vooraan is later bijgevoegd. Daarop volgt in oude foliëring

- f.1 - 3^v : Schepenbrief waarbij de goederen van de zakkbroeders overgedragen worden (14 Oct.1456).
- f.4 - 31 : ~~copie van de~~ eigendomtitels van de goederen ingedeeld volgens eeuw (1200-1451)
- f.32 - 33: blanco.
- f.34- 38 : Inkomsten verworven door de kapelmeesters te Scheut.
- f.40 - 60: ~~omvat een nieuw boek dat~~ copie geeft van een liber cum crinibus, dat vollediger is dan voorgaande acten(3).
- f.62-287 : ~~copie van~~ eigendomtitels die het klooster verwierf tussen 1456 - 1513.
- f.294-334: ~~Volgt de~~ Codificatie van de goederen en inkomsten door Jan van Elselaer en zijn vrouw Margareta Zuweels afgestaan ten behoeve van de armen, waarvan de kartuizers één vijfde behielden voor het beheer()
- f.334^v-357: ~~volgen enige~~ losse oorkonden uit de tijd van Peter Mertens (1547 en volgende jaren).
- f.342-357 : Goederen waarvoor men verplichtingen heeft aangenomen : misfundaties.

nis Carthasiensis Cameracensis dyocesis scriptus 1457."

- 1. ARA, kerk. arch., 11589
 1. Over copifst, datum en betrekking met kroniek, zie infra, blz. 35
- 2. ARA, kerk. arch., 11589, f.1 : "...ut non sit semper opus recurrere ad litteras principales que quandoque difficiliter inveniuntur et sepe e frequenti inquisitione et revolutione earum sigilla franguntur, littere lacerantur seu atteruntur..."
- 3. ARA, kerk. arch., 11631 : Aopgemaakt in 1432.
origineel,

hangt een tweede cartularium (1)
Hiermee nauw samenhangend is ~~ARA, kerk.arch., 11590,~~

waarin de privilegiën neergeschreven zijn alsmede de oorkonden die be-
trekking hebben op het instituut van de zakhroeders. De huidige verza-
meling is niet volledig : de moderne band heeft fragmenten doen weg-
vallen, zoals ~~de~~ een XVIIde eeuwse hand noteerde op f.1 : namelijk
de toelatingen en gunsten verleend door de Prior Cartusie en de visi-
tatoren, de Statuten van Brabant en Brussel en ten slotte een register
door Joost Smets geschreven.

³ De Licentiae et Gratiae ² vindt men ⁴ door dezelfde hand
geschreven ¹ In ~~de~~ bundel losse documenten ² ARA, kerk.arch., 11594. Ook het
register van Joost Smets wordt bewaard in het Rijksarchief evenals
de ~~nillekeurige~~ ^{willekeurige} statuten van Brabant en Brussel, ~~met~~ een verzameling
~~te~~ van plakكاتen en ordonnanties tot in de XVIIde eeuw ook door Joost
Smets bijeengebracht (3).

Het merkwaardige echter van dit Cartularium is de
nauwe samenhang met de kroniek, die naar dit register verwijst. De af-
schriften van de vroegste privilegies worden trouwens ingeleid met een
tekst die de woorden van de kroniek in herinnering brengt. Waarschijn-
lijk werden deze acten overgeschreven met de kroniek voor ogen door
Jan de Grootte (4).

Naast deze twee boeken werden door Joost Smets en
Jan Tourneur (1520 en 1560) compendia opgemaakt, die wel praktische
waarde hadden maar ~~het~~ Cartularium niet konden vervangen. Die zijn
dan ook steeds verder gehanteerd geweest en in de randnota's kan men
vooral het geschrift van Jan Tourneur herkennen, die het Liber secundus

1. ARA, Kerk.arch., 11590
2. ARA, kerk.arch., 11594.
3. ARA?KERK.arch., 20471 : register van Joost Smets ; ARA, Kerk.
arch., 11612bis bergt de "Statuten van Brabant".
4. Cfr. infra, blz. 35
5. Cf. Hk II, blz. 34 vlg.

Hiermee namw samenhangend is ARA, ker. arch., 11500 van liber secundus (2)

waarvan de privilegïën naregeschreven zijn alsmede de oorkonden die de-
trekking hebben op het instituut van de kerkprobedans. De huidige vers-
meling is niet volledig; de moderne hand heeft fragmenten doen weg-
vallen, zoals een XVIIde eeuwse hand noteerde op f. 1; namelijk
de toestellingen en gunsten verleend door de Frans Carthusie en de vial-
tatoren, de Statuten van Brabant en Brussel en ten slotte een register
door Joost Smets geschreven.

De licentie et Gratias vindt men door dezelfde hand
geschreven in de bundel losse documenten ARA, ker. arch., 11500. Ook het
register van Joost Smets wordt bewaard in het Huisarchief evenals
de Wittenswaardige statuten van Brabant en Brussel, wat een verzameling
is van plakaten en ordonnances tot in de XVIIde eeuw ook door Joost
Smets bijeengebracht (3).

Het merkwaardige echter van dit Cartularium is de
nauwe samenhang met de kroniek, die naar dit register verwijst. De af-
schriften van de vroegste privilegïes worden trouwens ingesleut met een
tekst die de woorden van de kroniek in herinnering brengt. Waarachtig-
lijk werden deze reeds overgeschreven met de kroniek.

Van de Grote (4).
liber secundus en liber
tertius. De kroniek is het liber primus van deze trilogie (5).

waarde hebben maar dat Cartularium niet konden vervangen. Die zijn
dan ook steeds verder gehanteerd geweest en in de rangorde kan men
vooral het geschrift van Jan Tournour herkennen, die het liber secundus

1. ARA, ker. arch., 11500
2. ARA, ker. arch., 11500
3. ARA, ker. arch., 11500; register van Joost Smets; ARA, ker. arch., 11500
4. ARA, ker. arch., 11500
5. ARA, ker. arch., 11500

Dit register ^{handelt} ~~nicht ons in~~ over de dagelijkse arbeid op het domein, de kloosterbouw, voedselvoorziening schrijftarbeid en alle andere noden en activiteiten. Een meer overzichtelijk beeld van dit alles geeft het grootboek dat door Jan de Bruyne (1464-1466) en Gaspar vander Stokt (1466-1469) werd opgemaakt (1).

Van een andere aard is het ~~in~~ ^{folio} ~~XXXXX~~-register getiteld "Computus Nicolai Buys ab anno Joannis 1454 ad Martinum 1487, additum est breve registrum in fine." Dit is het grootboek, waarin de rentmeester Nicolaas Buys rekenschap allegde van zijn werkzaamheid. Mede zijn ingebonden de laatste rekeningen van de Zakbroeders ^{LIIII} ab anno ~~LIIII~~ usque ~~LIV~~ (2).

Het ²grootboek voor de volgende jaren ~~XXXX~~ ⁶⁰ ~~XXXXXX~~ belangrijk onder velerlei opzicht : door de veelvuldige wisseling van de procuratoren, die meermaals bevorderd worden tot vicaris of prior, leren wij het geschrift kennen van deze monniken en worden wij in staat gesteld andere niet gedateerde nota's te identificeren.

~~Naar~~ register 11936 is ^{omstandig} een ~~belangrijke~~ getuigenis voor de geschiedenis van Scheut tijdens de godsdiensttwisten ^{werd hier geboekt} ~~in~~ ~~XXXXXX/XXXXXX~~ ^{van plaats} ~~in~~ ~~XXXXXX~~ : de administratie der goederen na de confiscatie; de administratie door Jan de Broeyere (1585-1588) na de terugkeer uit ballingschap en een rekenschap over het beheer van prior Christiaan Noutz (1585-1586) en van de procurator generaal Petrus de Leon, die de bouw van een nieuw klooster te Brussel had ingezet (1598) (3)

Voor het overige zullen deze rekeningenboeken slechts de spiegel kunnen zijn van het eentonige en weinig belangrijke leven dat de kerkuiters na de XVIIde eeuw hebben geleid ~~in~~.

-
1. ARA, kerk.arch., 11934. } Van f.6 tot 35: rekeningen der Zakbroeders.
 2. ARA, kerk.arch., 11933.
 3. ARA, kerk.arch., 11936